

Rådmansö

Fiberkabel genom ett gravfält

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2015:1213
Åkerö 1:21
Rådmansö socken
Norrtälje kommun
Stockholms län
Uppland

Reidar Magnusson

Rådmansö

Fiberkabel genom ett gravfält

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2015:1213

Åkerö 1:21

Rådmansö socken

Norrtälje kommun

Stockholms län

Uppland

Reidar Magnusson

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2020

Samtliga foton av Reidar Magnusson.

Omslag: Gravfältets västra ände.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954.

ISBN 978-91-7453-846-5

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Målsättning och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Genomförande	9
Undersökningsresultat	10
Tolkning och utvärdering	10
Referenser	11
Kart- och arkivmaterial	11
Tekniska och administrativa uppgifter	11
Bilagor	12
Bilaga 1. Schakttabell	12

Figur 1. Undersökningsplatsens läge markerat med en röd ring. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i gravfältet L2015:1213 på fastigheten Åkerö 1:21 i Norrtälje kommun, Stockholms län (figur 1). Schaktningen föranleddes av att fiberoptisk kabel skulle nedläggas. Företaget initierades av IP-Only vilka också bekostade undersökningen. Schaktningen genomfördes den 2 oktober 2019. Ingenting av antikvariskt intresse framkom.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i Åkerö i Norrtälje kommun, Stockholms län. Projektet beslutades av Länsstyrelsen Stockholm och bekostades av IP-Only. Projektledare var Reidar Magnusson.

Målsättning och metod

Målsättningen var att övervaka schaktningen för att upptäcka om några fornlämningar eller fynd påträffades. Påträffades enklare anläggningar skulle dessa undersökas, påträffades mer komplexa anläggningar skulle schaktningen avbrytas och Länsstyrelsen kontaktas för att på nytt pröva ärendet. Påträffades fynd skulle dessa tas till vara.

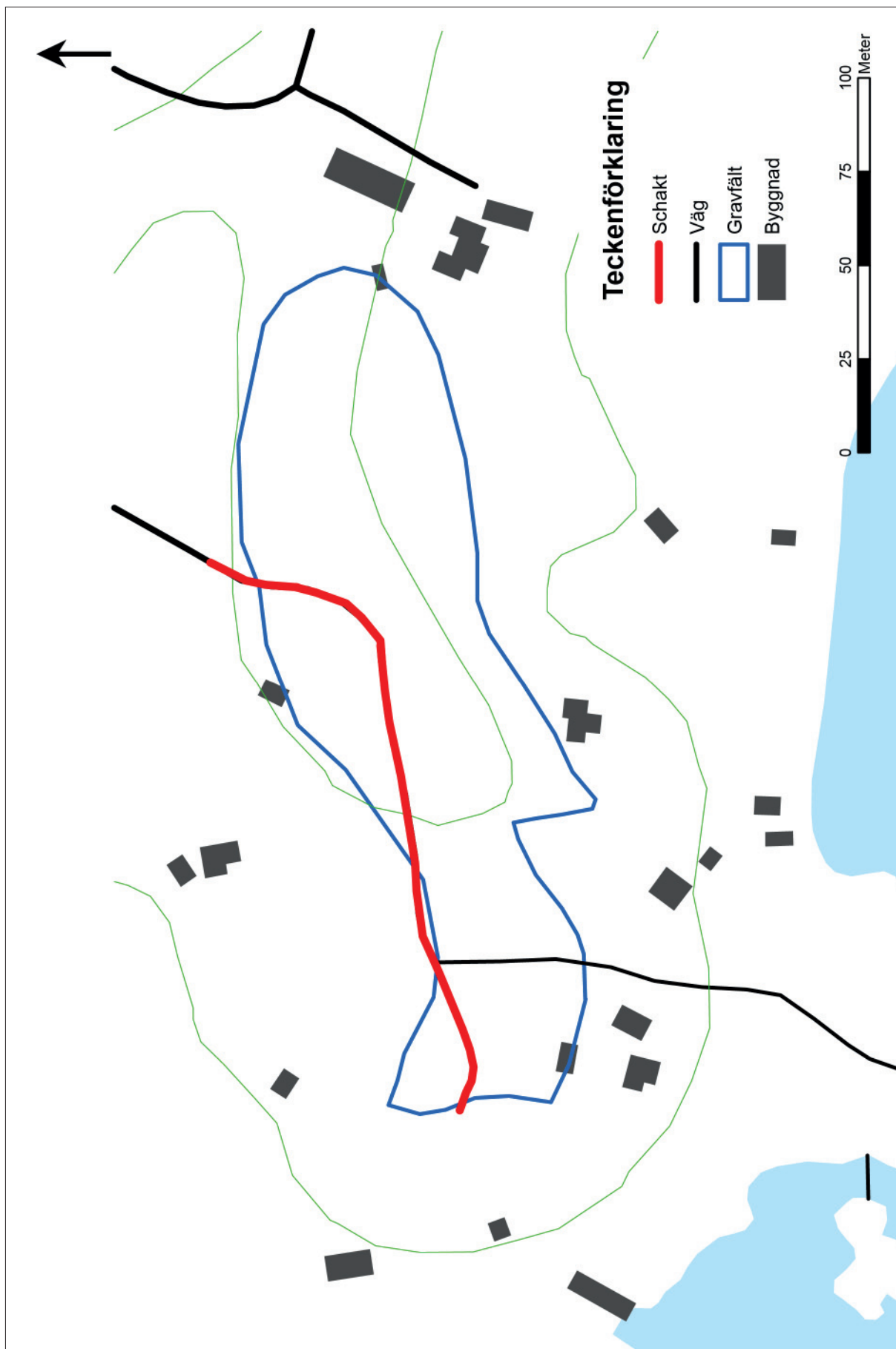
Topografi och fornlämningsmiljö

Regionen är ett sprickdalslandskap och i dalgångarna ligger det ofta sjöar. Landskapet är till stor del skogsbevuxet, men det finns även några få mindre partier jordbruksmark. Närområdet utgörs av en halvö som sträcker sig mot öster på Norrtäljevikens södra strand. Halvön där undersökningsområdet ligger är relativt tätbefolkad och det finns ett flertal mindre samhällen.

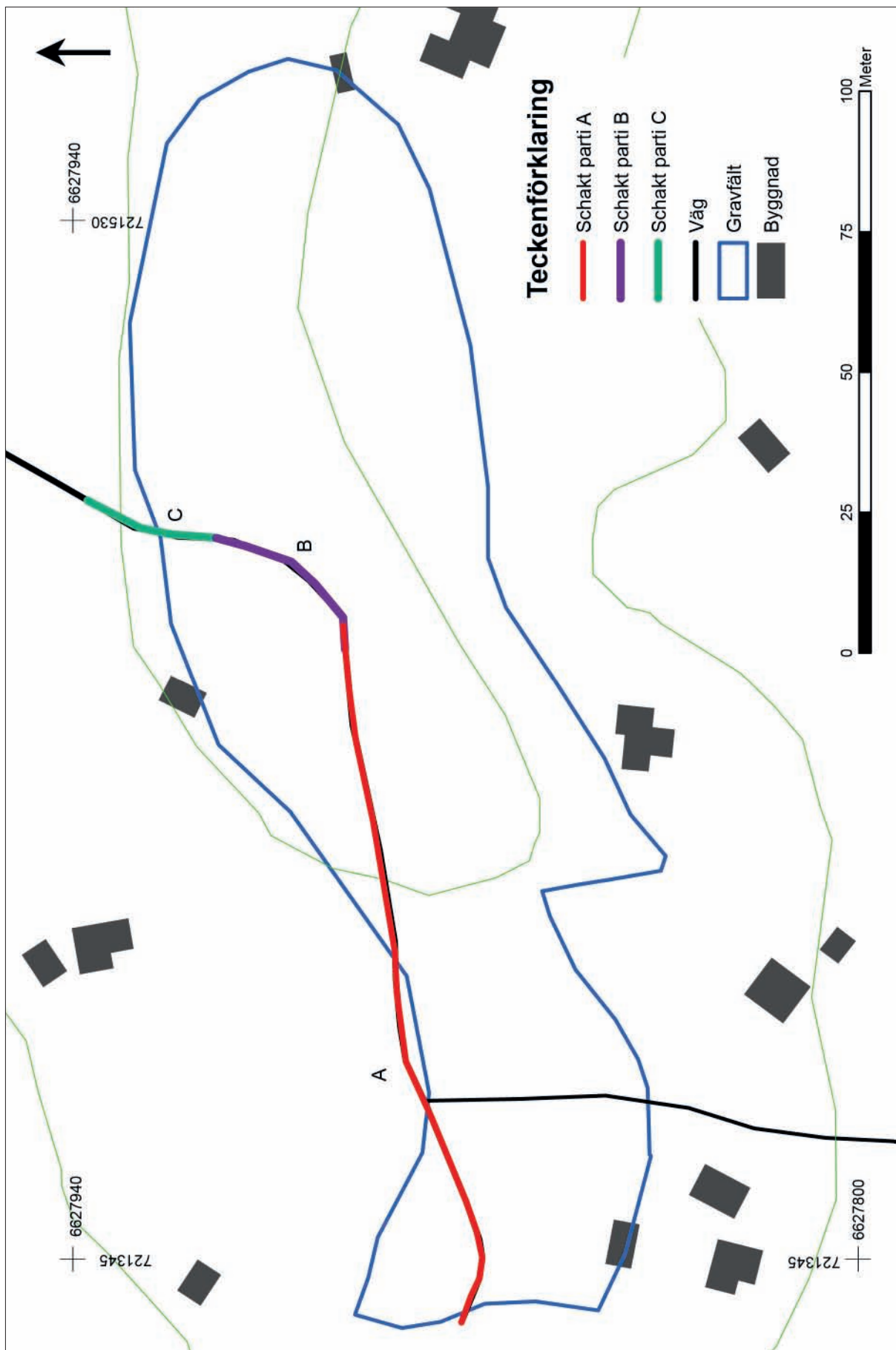
I det omedelbara närområdet finns inga kända fornlämningar förutom det aktuella gravfältet L2015:1213. I Kulturmiljöregistret (KMR) finns två uppgifter om platser för Åkerö gamla kyrka samt en uppgift om en bildristning. Denna bildristning påträffades inte vid inventeringen 1977. Sannolikt är detta åtminstone delvis beroende på antikvariska orsaker. Man kan till exempel anta att det funnits en boplats som var samtida med gravfältet någonstans i området.

Schaktet som utgjorde undersökningsområdet gick genom gravfältet L2015:1213. Terrängen är småkuperad med stora partier berg i dagen och ligger på 8–11 meter över havet. Hela undersökningsområdet är bevuxet med skog – insprängt i detta finns sommarstugor med tillhörande tomter, i flera fall ligger gravarna inne på dessa tomter.

Gravfältet är 200 × 50 meter stort och består av 9 högar, 1 röse och 27 stensättningar. Av dessa stensättningar är 24 runda, 2 kvadratiska och 1 rektangulär. Högarna är vanligen 5–10 meter i diameter, den största är 14 meter i diameter. Högarnas höjd är 0,5–1,5 meter. Röset är 6 meter i diameter, de runda stensättningarna är 3–8 meter i diameter. Röset kan, baserat på dess höjd över havet och förekomsten av högar, dateras till den yngre järnåldern (figur 2–3).

Figur 2. Gravfältets läge i landskapet med vägens sträckning där det planerade schaktet skulle förläggas. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:1 500.

Figur 3. Schaktets läge i landskapet. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:1 000.

Genomförande

Det övervakade schaktet var cirka 200 meter långt. Schaktet förlades i sin helhet i en sedan tidigare anlagd grusväg genom gravfältet. För arbetet användes en kedjegrävare. Vägen var i flera fall belägen alldeles intill den synliga begränsningen av stensättningar eller direkt intill foten av en hög.

Schaktet kunde delas upp i tre avsnitt beroende på underlagets beskaffenhet:

A) I väster var schaktet 0,3–0,5 meter djupt och 0,3 meter brett. Detta var den huvudsakliga sträckningen för schaktet och var omkring 155 meter långt (figur 4).

Figur 4. Ett parti av schaktets avsnitt A. Foto från öster.

B) Ett parti om cirka 25 meter hoppades vid schaktningen över, då vägen gick på berg i dagen – där avsåg man istället att hugga sig ner i berget och gjuta ner röret för fiberkabeln (figur 5).

Figur 5. Schaktets avsnitt B, maskinen som användes samt en gravbög. Foto från nordöst.

C) Längst i nordöst övervakades ett parti om cirka 20 meter tills schaktet säkert var utanför gravfältet. Här var schaktet 0,4 meter djupt och 0,3 meter brett.

Undersökningsresultat

Materialet som togs upp i schaktet var i huvudsak fyllnadsmaterial för anläggandet av vägen men naturlig marknivå nåddes ställvis, den varierade mellan lera och sandig morän. Inga fornlämningar påträffades.

Tolkning och utvärdering

Den arkeologiska undersökningen kunde genomföras i enlighet med plan. Inget av antikvariskt intresse påträffades i schaktet.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Kulturmiljöregistret (KMR)

<https://app.raa.se>

Lantmäterimyndigheternas arkiv

Storskifte 1770, 01-RÅD-12

Lantmäteristyrelsens arkiv

Ägodelning 1718, A81-40:1

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM19117
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-39409-2019, 2019-09-03
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	201900925
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
<i>Undersökningsperiod:</i>	2 oktober 2019
<i>Personal:</i>	Reidar Magnusson
<i>Landskap:</i>	Uppland
<i>Län:</i>	Stockholm
<i>Kommun:</i>	Norrtälje
<i>Socken:</i>	Rådmansö
<i>Fastighet:</i>	Åkerö 1:21
<i>Fornlämning:</i>	L2015:1213
<i>Fastighetskarta:</i>	11J5f Rådmansö
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Koordinater:</i>	X721336/Y6627846
<i>Höjdsystem:</i>	Ingen höjdmätning skedde.
<i>Inmätningssmetod:</i>	Manuell.
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd tillvaratogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktavsnitt	Markslag	Längd (m)	Djup (m)	Area (m ²)	Anläggningar	Fynd	Underlag
A	I huvudsak påfört grus	155	0,5	52	–	–	Morän/lera
B	Mestadels berghäll	25	0,1	5	–	–	Berghäll
C	I huvudsak påfört grus	20	0,5	7	–	–	Okänt